

stambeni sklop s otvorenim prostorom u središtu i termama na čijem prostoru je podignuta starokršćanska crkva. Posebno su važni nalazi rim. natpisa na kojima se ističu domaća ilir. osobna imena. Izuzetno je važna ara na kojoj se spominje Kvint Rutilije Prokul *princeps municipi Riditarum*. U zaseoku *Biranj* nađeni su ostaci građevina, natpisi i grobovi iz rim. doba, te reljef Dijane, Merkura i Pana. Uz crkvu Sv. Petra otkriveni su temelji starije građevine, ulomci crkv. namještaja urešeni pletrom i ranosrednjovj. natpisi. Oko crkve nalazi se više stećaka.

LIT.: M. Suić, Antički grad na istočnom Jadranu, Zagreb 1976. — D. Rendić-Miočević, Riditina (razni članci), u knjizi: Iliri i antički svijet, Split 1989. R.

DANILSKA KULTURA, kulturna skupina mlađega kamenog doba (neolitik) na I jadranskom primorju, nazvana po selu Danilu, u kojem je otkriveno prvo naselje te kulture. Rasprostirala se od Soče do srednje Albanije i od obale do dinarskih planina u zaleđu. Elementi danilske kulture susreću se u sr. Bosni (kakanjska i butmirska kultura), Kosovu i JZ Makedoniji. Dosad je poznato 38 nalazišta danilske kulture: 24 u pećinama i 14 na otvorenom prostoru. Najvažnija su: *Danilo*, *Smilčić I* od Zadra i *Bribir*. Naselja su kružnog ili polukružnog oblika, a kuće su ukopane kružne kolibe (*Danilo*), nadzemne kružne (*Smilčić*) i četvrtaste (*Bribir*), građene od drvenih oblica ispletenih granjem, a katkad u suhozidu (Pokrovnik kraj Drniša). Od pokretnih predmeta brojni su proizvodi od pečene zemlje, potom od kamena, kostiju i školjaka (alati, oružje i nakit). Lončarstvo obiluje najraznovrsnijim i najdekorativnijim proizvodima te se ubraja u najbogatije keramičke skupine. Dijeli se u pet osnovnih vrsta: gruba keramika urešena urezivanjem; dobro obrađena, urešena raznim tehnikama, pretežno udublivanjem; fina slikana; u manjoj količini gruba slikana i keramika tipa Malo Korenovo, urešena urezivanjem, a uvezena iz S Hrvatske. Najčešće je grubo posuđe, zatim dobro obrađeno posuđe, među kojim se ističu posude na četiri noge s kosim drškom i velikom okomitom prstenastom ručicom, i zvonoliki ili ljevčasti likovi. Fina slikana keramika, iako u manjim količinama, izrazita je pojava u danilskoj kulturi. Isto je tako važna i plastika (nađena u *Smilčiću*, *Danilu*, *Bribiru* i *Pokrovniku*) koja se dijeli na četiri osnovna tipa: ljudski stilizirani zvonoliki likovi, realistički likovi, plastične noge i životinjski likovi, osim posuda na četiri noge i životinjskih glava na posudama, koje ne predstavljaju punu plastiku. Najčešći su zvonoliki likovi, posude na četiri noge i životinjske glave. D. k. razvila se pretežno na osnovama domaće kulture starijeg neolitika, u drugoj pol. ← V. i prvoj pol. ← IV. tisućljeća.

LIT.: J. Korošec, Nova neolitska kulturna grupa na području Dalmacije, VjAHD, 1952. — Isti, Ceramica dipinta della costa dalmata, Bull. pal. It. (Roma), 1956, 65. — Isti, Neolitska naseobina u Danilu Bitinju, Zagreb 1958—59. — Š. Batović, Neolitsko naselje u Smilčiću, Diadora, 1960. — A. Benac, Tragovi kulturnog sahranjivanja u neolitu jadranske oblasti, ibid., 1962. — G. Novak, Markova spilja na otoku Hvaru, Arheološki radovi i rasprave, II, Zagreb 1962. — Š. Batović, Neolitsko nalazište u Smilčiću, Diadora, 1962. — J. Korošec, Danilo in danilska kultura, Ljubljana 1964. — A. Benac, Studije o kamenom i bakarnom dobu u sjeverozapadnom Balkanu, Sarajevo 1964. — J. Korošec, Zanimivi kulturni predmeti u neolitiku jadranskoga kulturnega kroga, Zgodovinski časopis (Ljubljana), 1965—66, 19 i 20. — Š. Batović, Problem kulta phallosa u danilskoj kulturi, Diadora, 1968. — Isti, Jadranska zona, u knjizi: Praistorija jugoslavenskih zemalja, II, Sarajevo 1979. Š. Ba.

DANKH, Vinko, zidar i graditelj (Mađarska, oko 1783 — Varaždin, 5. V. 1837). God. 1821. gradi predionicu svile u Varaždinu a 1822. izrađuje plan za zgradu oružane u Koprivnici. Radio na zgradi varaždinske Tridesetnice, na župnom dvoru u Žabniku i u Nagykanizsi.

LIT.: I. Lentić-Kugli, Varaždinski graditelji i zidari od 1700. do 1850. godine, Zagreb 1981.

D'ANNA, Baldassare, mlet. slikar flamanskoga podrijetla (Venecija?, oko 1560 — nakon 1640); član slikarske bratovštine u tomu gradu 1598 — 1639. Sljedbenik L. Corone, u svojim djelima banalnih kompozicija, naglašena realizma i reducirana kolorita pokazuje odlike kasno-manirističke kulture oko Palme ml. Osim u Venetu slikao je i za Brno. Brojne oltarne slike naslikao je za crkve u Istri, Kvarneru i Dalmaciji. U Istri se njegove slike nalaze u Oprtlju i Humu. U Martinšćici (Cres) sliku je i datirao (1636), a pripisuju mu se i oltarne slike u Osoru, Rabu i Nerezinama. Na Hvaru su njegove četiri slike (Sv. Nedjelja, Vrbanj i Stari Grad) a dvije u Pagu. U Trogiru se oltarna slika Svih svetih nalazi u istoimenoj crkvi. Potpisao je i slike u župnoj crkvi u Gornjem Humcu (Brač) i dominikanskoj crkvi u Korčuli. Jedna se njegova slika s prikazom Posljednjega suda nalazi u franjevačkomu samostanu u Kreševu.

LIT.: K. Prijatelj, Slike Baldassare d'Anna u Dalmaciji, Prilozi povijesti otoka Hvara, 1969, 3. — G. Gamulin, Pabirci za maniriste, Peristil, 1977, 20. — Isti, Prijedlozi za slikarstvo renesanse i

DARDA, dvorac

manirizma u Veneciji, Radovi IPU, 1986, 10. — Z. Demori-Staničić, Još jedno djelo Baldassarea d'Anna u Dalmaciji, Prilozi — Dalmacija, 1980. — R. Pallucchini, La pittura veneziana del Seicento, I—II, Milano 1981. — Horvat — Matejčić — Prijatelj, Barok. R. To.

DAORSI → ILIRI

DARDA, selo u Baranji, nedaleko od Osijeka. U ant. doba vodila je iz Osijeka prema Bilju i Dardi rim. cesta. God. 1566. sagradili su Turci čuveni Sulejmanov most, zapravo cestu na stupovima, koja je vodila od Osijeka preko Drave do Darde (oko 8 km) čiji ostaci nisu sačuvani. Osim klasicističkog dvorca Esterházy u Dardi su dvije barokne crkve: kat. župna crkva Sv. Ivana Krstitelja s poč. XVIII. st. i pravosl. crkva Sv. Mihajla iz 1777, pretežno s klasicističkim crkv. namještajem. — Selo i spomenici teško su oštećeni u agresiji na Hrvatsku 1991.

LIT.: D. Pinterović, Prilog topografiji Murse, Osječki zbornik, 1956. — I. Mažuran, Turski Osijek, ibid., 1960. — D. Mladinov i Š. Habunek-Moravac, Tri baranjska dvorca, Vijesti MK, 1964, 5. — Horvat — Matejčić — Prijatelj, Barok. Bo. Pr.

DARUVAR, grad u Z Slavoniji; nastavan od prapov. doba. Taj su kraj držali Jasi, panonsko pleme, kojima su Rimljani zavladaali god. 12. U rim. doba kupališno mjesto *Aquae Balissae*, od kojega je nađeno više spomenika: tri zidane grobnice s mozaikom, ostaci zidova i šanaca, carski novac do Konstantina (kovan većinom u Sisciji), natpisi koji spominju mjesto kao *municipium Iasorum*, ulomci brončanoga carskoga spomenika, zavjetni žrtvenici Jupiteru Dolihenskom, čuvena staklena čaša »vas diatretum daruvarense« (sada u Beču), nadgrobna ploča s dva lika, sarkofazi i više različitih natpisa. U sr. vijeku tu postoje Héviz (tj. Toplica), Četvrtkovac i Podborje s benediktinskom opatijom (*Helena de Podborje*); još 1777. spominju se zidne slike u velikim ruševinama opatije, koja je stradala od Turaka. — Današnji D. nastao je na posjedu grofa Antuna Jankovića 1760—77. Jednokatni barokni dvorac s rizalitom na pročelju i mansardnim krovom dao je podignuti A. Janković 1771—77. Kraj dvora ostaci nekad krasnoga parka. Janković su dali izgraditi kupališne zgrade: Antunovu kupku gradili su mak. majstori na rim. temeljima, a 1810—18. nastala je Ivanova kupka. Župna crkva Sv. Trojstva iz 1764. barokna je središnja građevina s tri ulaza te dva tornja po strani. Naknadno su dograđeni apsida i masivan zvonik. Pravosl. crkva je iz XVIII. st. U parku uz kupalište fontana s brončanim ženskim likom, rad A. Augustinčića (1927).

LIT.: Daruvar, Zagreb 1975. — Horvat — Matejčić — Prijatelj, Barok.

A. Ht.

DAUBACHY-DOLJSKA BRILIĆ, Franjica, slikarica (Zagreb, 10. III. 1830 — Slavonski Brod, 10. I. 1883). Učila kod slikara T. Heinricha, D. Starka i I. Zaschea. Po djelima W. Turnera i J. Constablea radi nekoliko pejzaža u akvarelu. Neke je crteže umnožila u litografiji (*Zagreb sa sjevera*, 1859). Slikala portrete (*Sestra Jozefina Jelačić-Bužimska*) i pejzaže (*Motiv iz Zagorja*, 1858; *Stari grad Sisak*, 1872). Veći dio njezinih radova nalazi se u ostavštini obitelji Brlić u Slavonskomu Brodu.

LIT.: I. Brlić-Mažuranić, Iz arhiva obitelji Brlić u Brodu na Savi, Zagreb 1934. — M. Peić, Zbirka Brlić-Mažuranić u Slavonskom Brodu, Bulletin JAZU, 1958, 2. — A. Simić-Bulat, Fani Daubachi (katalog), Zagreb 1975. Z. Mak.

DEANOVIĆ, Ana, povjesničarka umjetnosti i konzervatorica (Zagreb, 11. IX. 1919 — Ljubljana, 9. X. 1989). Diplomirala 1942. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu gdje je i doktorirala 1957 (*Kapela biskupa Stjepana*

I. DEKOVIĆ, *Sputnik* (1989)

II). Na specijalizaciji iz konzervacije i restauracije boravila u Ljubljani (1948) i Parizu (1955). Bila je konzervatorica u Konzervatorskom zavodu u Zagrebu (1943–62) i Institutu za likovne umjetnosti JAZU do 1964, potom voditeljica i znanstvena savjetnica Kabineta za arhitekturu i urbanizam JAZU. Radila je na otkrivanju i konzerviranju umj. spomenika u Hrvatskoj; primjenjivala je nove tehnološke metode u zaštiti spomenika i provodila atributivne i stilске analize lik. djela. Istraživala je srednjovjekovno zidno slikarstvo (Zagreb, Kalnik, Zadar), graditeljstvo, minijature (ilustracije u *Rolandini*), renesansne utvrde u Dalmaciji (kula Minčeta u Dubrovniku), a poglavito građevnu povijest zagrebačke katedrale (XI–XIX. st.) o kojoj je napisala monografiju. Bavila se i problemima vrtnе arhitekture, Meštovićеve arhitekture, renesansnoga slikarstva te nazivima u srednjovj. i renesansnom vojnom graditeljstvu u Hrvatskoj. Autorica je filmova o našoj kulturnoj baštini i njezinoj zaštiti, prvih takve vrste u nas.

BIBL.: *Radovi na kapeli sv. Stjepana u Zagrebu*, Zbornik zaštite spomenika kulture (Beograd), 1955, 4–5; *Otkriće kasnogotičkih zidnih slikarija u kalničkom prezbitteriju*, Bulletin JAZU, 1955, 7; *Ranoromaničke freske u crkvi sv. Mihovila nad Limskom dragom*, ibid., 1956, 9–10; *Romaničke freske u crkvi sv. Krševana u Zadru*, Peristil, 1957, 2; *Srednjovjekovne zidne slikarije na području Zagreba*, Iz starog i novog Zagreba, I, 1957; *Srednjovjekovna arhitektonska plastika u Stjepanovoj kapeli na Kaptolu*, ibid., II, 1960; *Talijanski slikar na visocini Kalnika*, Peristil, 1961, 4; *Marginalije o modrome u dubrovačkom slikarstvu*, Prilozi – Dalmacija, 1961; *Zagrebačka katedrala u okvirima prvih iskapanja*, Iz starog i novog Zagreba, III, 1963; *Retrospektiva konzervatorstva*, ČIP, 1964, 139–140; *Il contributo dei Sannicelli alla fortificazione della Dalmazia*, Castellum (Rim), 1968, 7; *Gotičke freske u svetištu zavjetne crkve sv. Marije Gorske kraj Lobora*, Peristil, 1969–70, 12–13; *Gotičke freske u crkvi sv. Martina u Martinšćini*, Rad JAZU, 1971, 360; *Historičke gradine i tvrđave u Dalmaciji*, Arhitektura, 1971, 109–110; *Illuminacija Rolandine iz zbirke zagrebačke Metropolitanne*, Peristil, 1971–72, 14–15; *Odgovornost namjene i načini prezentiranja utvrde*, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske, 1975, 1; *Mali vječni grad Osor*, Osor 1976; *Paleta majstora Vincenta* (s B. Kojić-Protić), Bulletin JAZU, 1977, 1; *Glosar naziva u upotrebi srednjovjekovnog i renesansnog vojnog graditeljstva u Hrvatskoj*, Rad JAZU, 1978, 381; *Perivoj Gučetić u Arboretumu Trsteno*, ibid., 1978, 379; *Zagrebačka katedrala, prošlost u sadašnjosti*, Kaj, 1979, 2; *Contributo di Michelozzo Michelozzi alla fortificazione di Ragusa*, Studi castellani in onore di Piero Gazzola, II, Rim

1979; *Juraj Matejev Dalmatinac graditelj utvrda*, Radovi IPU, 1979–82, 3–6; *Meštovićevi prostori*, Rad JAZU, 1986, 423; *Zagrebačka katedrala* (sa Ž. Čorak), Zagreb 1988; *Izbornost umjetničkog djela, pojave njegova nadomjeska i »apokrifa«*, Radovi IPU, 1988–89, 12–13.

LIT.: Životopis i popis radova do 1975, Ljetopis JAZU, 1979, 79. — Popis radova nakon 1975, ibid., 1981, 84. — R. Ivančević, *Stručnjak evropske razine*, Vjesnik, 14. X. 1989. — T. Maroević, In memoriam, Radovi IPU, 1990, 14. V. Fo.

DEBELJAKOVIĆ, Ivan Nepomuk, slikar (1796—poslije 1861). Živio i radio u Slavonskom Brodu. U franjevačkomu samostanu čuva se jedna njegova slika, a dvije u Muzeju brodskog Posavlja (Sv. Julijana iz 1836. i Sv. Florijan iz 1848). Ovdje je i cehovska zastava krojača iz 1844. s Debeljakovićevom slikom Sv. Stjepana, grbovima i cehovskim znakovima. U grobnjoj kapeli Sukić naslikao Sv. Anu, Valentina i Katarinu te dva anđela i *Uskrsnuće* na stropu. God. 1832. restaurirao je slike u franjevačkomu samostanu u Fojnici.

LIT.: Đ. Mazalić, *Slikarska umjetnost u Bosni i Hercegovini u tursko doba*, Sarajevo 1967, str. 157–159. F. Bk.

DE BLONDIS NIKOLA CIPRIJANOV → NIKOLA CIPRIJANOV DE BLONDIS

DE DIVERSIS DE QUARTIGIANIS, Filip, tal. humanist (XV. st.); rodom iz Lucce. God. 1434–40 (a možda i do 1444) bio je rektor tzv. gramatičke škole u Dubrovniku. Njegov spis *Situs aedificatorum* iz 1440. jedan je od najboljih opisa srednjovj. Dubrovnika, s mnoštvom podataka o umjetničkim spomenicima i kulturnim prilikama.

LIT.: I. Fisković, *Djelo Filipa de Diversisa kao izvor poznavanja umjetnosti i kulture Dubrovnika*, Dubrovnik, 1987, 1–3. I. Fis.

DEGMEDŽIĆ, Ivica, arheolog (Strizivojna kraj Đakova, 6. III. 1910 – Zagreb, 7. XII. 1988). Studirala je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 1937. radila kao srednjoškolski profesor, od 1943. u Arheološkomu muzeju u Zagrebu. Bavila se proučavanjem grč. i rim. izvora u odnosu na Ilirik. U Arheološkomu muzeju vodila Antički odjel i Egipatsku zbirku.

BIBL.: *Arheološka istraživanja u Senju*, VjAHD, 1952; *Sadržaj antiknih kamenih spomenika nađenih u Zagrebu*, Iz starog i novog Zagreba, I, Zagreb 1957; *Rimske geme iz Siska sa simboličkom zodiakom*, Tkalčićev zbornik, II, Zagreb 1958; *De Atheniensium in Adriatico Thalassocratia opinata*, VjAM, 1958; *XI novela cara Justinijana II Bassiane*, Vjesnik muzeja požeške kotline, 1979, 2–3.

LIT.: A. Rendić-Miočević, Ivica Degmedžić (1910–1988), Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva, 1989, 2. B. V. B.

DEKOVIĆ, Ivo, kipar (Šibenik, 14. V. 1952). Završio Pomorsku školu u Splitu 1970. U Novome Sadu polazio Višu pedagošku školu 1972–74, potom od 1975. studira na Akademiji u Düsseldorfu; od 1984. predaje dizajn i video na Fachhochschule u Aachenu. Njegova su djelatna područja video-produkcije i instalacije. — Konstantu njegova umjetničkoga rada čine more i brodovi u duhovitim video-skulpturama (*Movar*, 1993) i video-objektima (*Puževi*, 1992). Sudjeluje na skupnim izložbama i video-festivalima, samostalno izlaže od 1975; god. 1993. uz Bijelića i Kipkea predstavlja Hrvatsku na XLV. bienalu u Veneciji.

LIT.: M. Lucić, *Ludički autoportret Ive Dekovića*, u katalogu: Bijelić, Deković, Kipke, XLV. Biennale di Venezia, Zagreb 1993. K. Ma.

DELAČ, Vladimir, karikaturist i crtač stripova (Slavonski Brod, 13. X. 1927 – Zagreb, 16. I. 1968). Studirao slikarstvo i pravo u Zagrebu. Od 1946. surađuje u časopisu »Kerempuh« te u drugim zagrebačkim listovima, gdje je objavio više tisuća karikatura i ilustracija. Prve stripove objavljuje 1951. u »Omladinskom borcu«, a do kraja 1954. objavljuje u »Vjesnikovu zabavnom tjedniku«, »Petku« i »Miki stripu«. Popularni lik »Svemirko« stvara 1958. za »Globus«, a iduće godine prenosi ga u »Plavi vjesnik«, u kojemu crta i druge serije (*Viki i Niki*, *Marina*). Svoj posljednji strip *Davor kreira* 1961. u »Areni«. — Bavio se i animiranim filmom; 1951. bio je animator u filmovima *Veliki miting* i *Veseli doživljaj* W. Neugebauera, te 1952. gl. crtač i animator u *Reviji na dvorištu* Andre Lušićića. Njegov je rad prepoznatljiv po jednostavnu i privlačnu crtežu, sukladnu njegovoj sklonosti prema humoru.

LIT.: V. Krulčić, *Hrvatski poslijeratni strip*, Pula 1984.

D. Mn.

DELALIO → ALLIO

DELALLE, Ivo, povjesničar umjetnosti (Trogir, 13. XI. 1892 – 31. I. 1962). Završio studij teologije u Zadru 1915, a kršć. arheologije i umjetnosti na Papinskom institutu u Rimu 1930. Bavio se crk. umjetnošću u Dalmaciji posebno trogirskim i splitskim spomenicima. Osnovao je Društvo za čuvanje i sabiranje umjetničkih starina »Radovan« u Trogiru